

Factsheet 4. Luchtkwaliteit – Roet (EC)

1. Gezondheidseffecten

Luchtverontreiniging leidt tot gezondheidsklachten en vroegtijdige sterfte. Gezondheidsklachten die worden gerelateerd aan luchtverontreiniging zijn onder andere hoesten, benauwdheid, verminderde longfunctie, hart- en vaatandoeningen, diabetes, neurologische aandoeningen, laag geboortegewicht en vroeggeboorten. Ongeveer 5% van de ziektelast in Nederland wordt veroorzaakt door luchtverontreiniging, zo ook in Gelderland. De omvang van het volksgezondheidsprobleem door luchtkwaliteit is daarmee vergelijkbaar met die door overgewicht (5%), maar groter dan die door overmatig alcoholgebruik (3%) of het eten van te weinig fruit of groente (2%).

Uit onderzoek blijkt dat wonen of naar school gaan langs een drukke weg gepaard gaat met meer gezondheidseffecten. Dat komt doordat de kleinste deeltjes fijn stof, die vooral afkomstig zijn van wegverkeer (ook wel ultrafijn stof genoemd), het meest schadelijk zijn voor de gezondheid. Inademing van lage concentraties kan al leiden tot gezondheidseffecten: er is geen 'veilige' drempelwaarde waarbij gezondheidsrisico's uitgesloten zijn. Door lokale maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren is onder de normen nog veel gezondheidswinst te behalen. In het rapport 'Naar een gezonde lucht in Gelderland' (2015) wordt een overzicht gegeven van de impact van luchtkwaliteit op de gezondheid in Gelderland en de gezondheidswinst die met lokale maatregelen te behalen is.

2. Indicatoren

Op lokaal niveau is roet het belangrijkste in relatie tot gezondheid. Als er op lokaal niveau iets verandert aan de verkeerssituatie, dan kan de invloed op de gezondheid het beste worden ingeschat door naar het effect op de roetconcentratie te kijken. Mobiliteitsmaatregelen hebben een grotere invloed op de roetconcentraties dan op PM₁₀ en PM_{2,5}. Bovendien is roet per massa-eenheid toxischer. Roet (EC) is een verzamelnaam voor de zwarte koolstofdeeltjes met een diameter van 10 tot 300 nanometer. De belangrijkste luchtkwaliteitsnormen in Nederland zijn opgesteld voor fijnstof en stiksofdioxide. Voor roet bestaat geen wettelijke norm.

3. Data

De kaart voor roet (2013¹) is te vinden op de website van de provincie Gelderland via http://kaarten.gelderland.nl/viewer/app/thema_luchtkwaliteitperbuurt. Op de kaart ziet u wat de luchtkwaliteit is op buurtniveau. Door in de betreffende buurt te klikken is de daadwerkelijk berekende waarde in die buurt af te lezen.

4. Richtinggevende ambitie

De provincie en haar partners streven er samen naar dat de lucht in Gelderland op lange termijn schoon is, vanwege het belang van een gezonde leefomgeving (Omgevingsvisie Provincie Gelderland, maart 2015). Omdat er voor roet geen norm is, is de richtinggevende ambitie afgeleid uit de resultaten van berekeningen voor heel Gelderland uit 2013. Hieruit blijkt dat in de landelijke gebieden de concentratie roet het laagste is en gelegen tussen de 0,7 en 0,5 µg/m³. De gemiddelde concentratie van roet in Gelderland is 0,8 µg/m³.

Voor de Gelderse Gezondheidswijzer wordt voorgesteld dat in ieder geval het gemiddelde van Gelderland overal haalbaar moet zijn. De richtinggevende ambitie wordt daarom gesteld op 0,65 µg/m³. Daarnaast is het belangrijk hoge (roet)blootstellingen te voorkomen. Dit kan door geen

¹ de score en ambitie zijn gebaseerd op gegevens van 2013. Najaar 2016 komen kaarten met luchtkwaliteitsgegevens van 2015 beschikbaar en worden de ambitie en scoretabel herzien.

toename van het aantal (nieuwe)woningen en andere gevoelige bestemmingen langs drukke wegen toe te staan.

5. Score bepalen

Van de kaart voor roet (EC) is de huidige concentratie (in $\mu\text{g}/\text{m}^3$) in de buurt af te lezen door op de betreffende buurt te klikken.

>0,95	0,85 – 0,95	0,75 – 0,85	0,65 – 0,75	<0,65
-2	-1	0	1	2

6. Mogelijkheden en voorbeelden voor gezonde inrichting

Gemeenten hebben zelf veel mogelijkheden om door middel van fysieke maatregelen of door maatregelen gericht op bewustwording en gedragsverandering (nudging) lokaal de luchtkwaliteit te verbeteren en daardoor gezondheidswinst te bereiken. In de rapporten 'Naar een gezonde lucht in Gelderland' (VGGM, 2015) en 'Luchtkwaliteit en gezondheidswinst' (RIVM, 2015) wordt een groot aantal maatregelen genoemd. Voorbeelden van maatregelen zijn:

- Ontmoedigen van autogebruik en stimuleren van het gebruik van fiets en OV;
- Voorkomen dat nieuwe gevoelige bestemmingen (waaronder woningen) binnen 300m van de snelweg en 50m van drukke binnenstedelijke en provinciale wegen gebouwd worden;
- Verkeersstromen verleggen en gevoelige bestemmingen ontzien (bundelen, ordenen, inpassen);
- Verschoning van het verkeer stimuleren, bijvoorbeeld door het instellen van milieuzones;
- Verlaging van de maximum snelheid op rondwegen.